

μικρούλας ἐγγονῆς του τὴ στιγμὴ πού βυθίζοντανε γιὰ πάντα στὴν κακιὰ θάλασσα. Πάντα στὸν ἴδιο τόνο παρατήρησα ἰδιαίτερα τὴ ΛΑΜΠΡΗ ΚΑΤΑΜΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ, πού γιὰ τὴ γνώμη μου εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα διηγήματα τῆς συλλογῆς. Μελαγχολικὸ καὶ τραφερότατο πνέει τὴ συγκίνηση τὴν πιὸ ἀληθινὴ καὶ τὴν πιὸ μεταδοτικὴ.

Ἄνάμεσα στὰ διηγήματά σας πού κυριαρχεῖ ἡ τραγικότητα ξεχωρίζω τὸ ΜΑΣΤΡΟ ΣΙΜΟ, τὴν ἀνίκητη κιτάρη τῆς ἄσπλαχνης πεθερᾶς πού δὲ ξαρματώνεται μπροστὰ στὴν ἀγωνία τῆς νυφοθυγατέρας πού δὲ θέλει, καὶ πού γίνεται αἰτία ξερὰ κι' ἀπότομα, τοῦ θανάτου τοῦ γιοῦ της πού τὴν παρακαλάει μάταια νὰ μαλαχεῖ καὶ νὰ χαριστεῖ τὴν πεισματάρικην ἔχτρα. Καὶ δίνω τώρα τὸ στεφάνι τῆς ἀξίας (la palme) στὴ ΜΟΣΧΟΥΛΑ ΤΗΣ ΠΟΝΗΡΟΥΣ, στὴν ἱστορία αὐτὴ τοῦ πάθους μὲ τὴν ἀθώα καὶ πρωτόγονή της ἀφέλεια καὶ τῆς ὁποίας τὸ ξετύλιγμα θυμίζει σὲ μερικὰ χαρακτηριστικὰ τὴ θρησκευτικὴ φρίκη τῶν Ἀρχαίων δραμάτων.

Νὰ σᾶς πῶ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ ΜΟΡΦΟΥΛΑ μου φάνηκε μέτριο: Οἱ ἱστορίες τῶν μαγανειῶν καὶ τῶν μαγικῶν δὲν εἶναι ἐνδιαφέρουσες καὶ σὰν ἀληθινὲς παρὰ ὅταν πίσω ἀπὸ τὴν δισειδαίμονη καὶ ἀλαφραῖσκιωτη παράδοση, ὁ ἀναγνώστης εἰδοποιημένος παρατηρεῖ τὰ ἀληθινὰ αἶτια τῶν συμβάντων. Τὸ ἴδιο λέγω καὶ γιὰ τὴ ΜΑΓΕΜΕΝΗ, ἱστορία πολὺ ἀπλὴ γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὰ ἀξία προσοχῆς. Ὅσο γιὰ τὴ ΜΠΟΥΝΑΤΣΑ ἢ διήγησι τοῦ γέρω ναύτη Μιθιοῦ εἶναι ἓνα περιστατικὸ ὄλο μιὰζὺν ἀρκετὰ κοινὸ πού δὲν κινεῖ τὴν περιέργεια καὶ εὐχαρίστως συμπαθᾶμε τοὺς ἀκρουεῖς πού ἀποκοιμηθῆκαν. Πρέπει νὰ ἐπαινεθεῖ ἰδιαίτερος, τὸ χρῶμα καὶ ἡ εὐχαρίστηση πού προξενεῖ ἡ Ρωμαϊκὴ γλύκα τοῦ Λόγου σας.

Ἀποδοκιμάζω ὡς τόσο μιὰ κάποια κατάχρηση ἀπὸ Ὀμηρικὲς ἐπανάληφες πού δὲν ἔχουνε πάντα τὴ χάρη καὶ τὴν ἀπλότητα πού πρέπει. Ἐξὸν ἀπ' αὐτό, στὴ γλώσσα σας ἡ ὁποία ἄλλως τε εἶναι ἡ ἀγνή Δημοτική, μοῦ φαίνεται πὼς μεταχειρίζεστε πολὺ συχνὰ ὄρους τεχνικοὺς, πού φαίνονται νὰ εἶναι μᾶλλον ἰδιωματικοὶ τῶν θαλασσινῶν παρὰ τῆς κοινῆς δημοτικῆς γλώσσης. Ἀκόμα μιὰ λεπτομέρεια πού πρέπει νὰ εἰπωθεῖ, οἱ στίξεις σας εἶναι ἐλαττωματικὲς καὶ σὲ μερικὰ μέρη λείπουν. Αὐτὸ μιὰζὺν μὲ ἀρκετὰ τυπογραφικὰ λάθια δυσκολεύουνε πού καὶ πού τὴν ἀνάγνωσι.

Αὐτὰ ὅμως εἶναι ἐλαφρὲς κηλίδες εὐκόλες νὰ καθαριστοῦν καὶ πού δὲ χαλαρώνουν οὐδὲ ὀλιγοστεύουν τὴν ὠραιότητα καὶ γενικὴ ἐπαινετὴ ἀξία τοῦ ἔργου σας.

Δεχτῆτε, ἀγαπητὴ κύριε Σαντοριναῖε, μιὰζὺν μὲ τὰ συγχαρητήριά μου τὴ βεβαίωση τῆς πρὸς τὸ ἄτομό σας ζωηρῆς συμπάθειάς μου.

EUGENE CLÉMENT

prof. au Lycée de Nice

Nice 12,8)1912

ΦΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ

Του κ. Φωτεινοῦ ἡ κριτικὴ περὶ τὴ Φυσικὴ τοῦ κ. Βλαστοῦ (Δελτίο Ἐκπ. Ὀμίλου, Ἰούλιος 1912) εἶναι βέβαια πολὺ καλύτερη ἀπὸ τις συνειθισμένους τῶν Διαμαντήδων Τσίρων (τῆς Ἐστίας) κι' ἄλλων τέτοιων μισσαγράμματων ἀνθρωπάκων. Σ' ἓνα κεφάλαιο μάλιστα συμφωνοῦμε, δηλ. πὼς ὁ κ. Βλαστός ἐπρεπε ὅλα τα μέτρα καὶ βάρη νὰν τα εἶχε καταγράψει μ' ἓνα σύστημα.

Ἐκεῖ ὅμως πού δε συμφωνοῦμε εἶναι ὡς πρὸς τοὺς ὄρους. Νομίζουμε πὼς πολλοὶ τοὺς πρέπει νὰ δημοτικιστοῦνε. Πισί θα δημοτικιστοῦν καὶ πισί ὄχι, ἐννοεῖται πὼς εἶναι ζήτημα ἀτομικῆς κρίσης. Τέτιο κριτήριον το νομίζει ψεγάδι (φαίνεται) ὁ κ. Φωτεινός. Ὅσῳ εἶναι κριτήριον πού δὲν κυβερνάει μοναχὰ τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὄρους τοῦ κ. Βλαστοῦ, παρα πέρα πέρα τὴ γλώσσα κάθε ἀνθρώπου. Νά, γιὰ τὸ Φωτεινός λέει «τὸ ξετύλιγμα τῆς δημοτικῆς» κι' ἐπειτα «ποιὰ εἶναι τὰ ὄριά της», ἀντὶς νὰ πει εἴτε «ἡ ἀνάπτυξη τῆς δημοτικῆς» εἴτε «τὰ ὄνορά της».

Τώρα ὡς πρὸς τὴν ἐκλογή των ὄρων ἔχει ὁ κ. Β. σωστὴ κρίση; Φυσικὰ ἀδύνατο εἶναι ἓνας ἀνθρώπος νὰ μὴν κάνει καὶ λάθη σὲ τέτιο ζήτημα, μὰ ὡς πρὸς τὸ γενικὸ ἐγὼ νομίζω πὼς ἔχει τὴ χρειαστὴ κρίση, κι' ὄχι μοναχὰ τὴν κρίση παρα καὶ τὴν ἐπιστήμη.

Πάρε τὸ *τριχοποσύνη* πού ξαφνίζει τὸν κ. Φ. ἢ δημοτικὴ το—ειδῆς το λέει με τὴν κατάληξη — *ωπός*. Ἔτσι τὸ *κοκκινοειδῆς* λέει *κοκκινωπος*, κι' ἀνάλογα τὸ *τριχοειδῆς* γίνεται *τριχωπος*. Μὲ τὴν ἀφαιρημένη πάλι δημοτικὴ κατάληξη—*σύνη* (*καλοσύνη, γληγοροσύνη, ατζαμοσύνη* κτλ.) γίνεται *τριχοποσύνη*. Πολὺ ἀπλο. Ἀπο τ' ἄλλο μέρος τὴν ἔχει ἀφτὴ τὴν κρίση κι' ἐπιστήμη ὁ κ. Φ.; Πολὺ το ἀμφιδάλλω. Τί κρίση εἶναι ἀφτὴ πού παραδέχεται τὸ *στερνοκλειδομαστοειδῆς*, καὶ τί ἐπιστήμη πού δὲν κατέχει πὼς τὸ *πιστόνι* εἶναι δημοτικὴ λέξι καθημερινῆς συνήθειας;

Ὅλος ἀφτὸς ὁ πόλεμος των δημοτικῶν ὄρων πού κάνει ὁ Ὀμίλος δὲν ἔχει ἄλλη πηγή, φοδούμαι, παρα τὸν τρόπο των Τσίρων (τῆς Ἐστίας.) Ὁ τρόμος

μην περιγελαστείς μη σε πει κανεις μαλλιαρο. Είναι «ήθικη δειλία που χαρακτηρίζει το Ρωμιο, και που τον κάνει συχνά να πολεμά ό τι κατά βήθος εγκρίνει. Σ' αφο χρωτούμε και τη γλωσσική ανακατοσύρα του Όμιλου, ανακατοσύρα μάλιστα ατέριαστη προς το σκοπο του. Γιατι ενώ αγωνίζεται να δείξει πως το γλωσσικό μας σύστημα είναι πολύπλοκο και λοιπον ασύμφορο, απο το άλλο μέρος μας θέλει να μαθαίνουμε και τη Γραμματική του Γεννάδιου για να κλίνουμε το *μῦς* — του *μυός* και το *δξύ* — του *δέξιος*, και μαζί και τη δημοτική Γραμματική για να λέμε της *γλώσσας*.

Α. Π.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ: ΚΡΙΤΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ.

Βγήκε τώρα, μὲ ἀπὸ τὸν ἐρχόμενον Γεννάριον θὰ κυκλοφορήσει. Κι ὅποιος τὸ θέλει, ἄς γράφει τότε στὸν κ. Πάλλη (Alex. Pallis Esq. — Aigburth Drive — Liverpool) καὶ θὰν τοῦ σταλθεῖ χάρισμα.

Ἦστερ' ἀπὸ τὴ «Φυσική» του τὴν πολυθόρυβη, ἀφοῦ τόσο ξάφνιασε καὶ τόσο κουβεντιάστηκε τὸ βιβλίο του αὐτό, ὁ κ. Βλαστός μᾶς ἔδωσε τὰ «Κριτικά Ταξίδια» του, γιὰ νὰ ξεθυμώσουν ὅσοι θυμώσανε μὲ τὴ «Φυσική» του καὶ γιὰ νὰ μᾶς ξαναθυμίσει τὸν παλιό μας συνεργάτη Ἑρμοῖνα ποὺ στόλιζε, σὲ περασμένα χρόνια, τὶς σελίδες τοῦ «Νουμᾶ» μὲ τὶς «Κριτικὲς ἀναποδιές» του, μὲ τὶς φιλοσοφικοκοινωνικὲς μελέτες του «Ἡ Φυλὴ» καὶ «Ὁ Πραγματισμός», μὲ τὰξέχαστα «Γράμματα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα» καὶ μὲ τὰλλα, τὰ διαλεχτά του πεζογραφήματα.

Μπροστὰ μπροστὰ στὸ καινούριον βιβλίο του τυπώνεται τὸ ἀνέκδοτο «Κασμίρι», ποὺ τὸ διαβάσαμε μὲ ξεχωριστὴ προσοχὴ καὶ μὲ κάπια ἀγάπη, ὄχι μόνο γιατί στίς ζωντανὲς περιγραφές του καὶ στὴ λαγαρὴ φράση του βρήκιμε τὸν Ἑρμοῖνα τοῦ «Ταξιδεύοντος» καὶ τοῦ «Λιμάνια καὶ Γέροματα», μὰ καὶ γιατί οἱ πολιτεῖες καὶ τὰ ποτάμια καὶ οἱ λίμνες τοῦ Κασμιριοῦ μὲ τὰ ὀνόματά τους (Srinagar, Martend, Dal κλπ.) μᾶς θυμήσανε τὰ ὁμώνυμα τραγοῦδια ποὺ βρίσκονται μέσα στὴν «Ἀργώ τον — ἀντιφεγγίσματα κι αὐτὰ λυρικὰ τοῦ ταξιδιοῦ του στὴν Ἰμαλγένια χώρα.

Τὸ «Κασμίρι» τοῦ κ. Βλαστοῦ, ἔτσι ποὺ μᾶς ἤρθε, μέσα στὴ νευρικότητα ποὺ μᾶς ξεχαρβαλώνει τοῦτες τὶς μέρες, φέρνει μὲ τὶς ἀπαλοδροσερὲς σελίδες του κάπιο ξανάσασμα στὴν ψυχὴ καὶ κάπιο γαλήνεμα στὰ νεῦρα.

Τ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΠΑΛΛΗ

* * * * 30,8)912

Σεβαστὲ κύριε Ἀλέξαντρε Πάλλη

Λίβερπουλ

Βέβαια θὰ ἀπορέσετε ποῦ σᾶς γράφει ἓνα πρόσωπο ὅπως δι' ὅλου ἄγνωστο σὲ σᾶς, στὸ ὅποιο ὅμως εἴστε γνωστός ἐσεῖς ἀπὸ τέσσερα χρόνια καὶ ἐδῶ.

Πολλὲς φορές ἐπιθυμοῦσα νὰ σᾶς γράψω δυὸ γραμμὲς γιὰ νὰ σᾶς ζητήσω μερικὰ βιβλία· μὴ γνωρίζοντας ὅμως τὴν διεύθυνσιν σας φυσικὰ δὲν μποροῦσα. Εἶχα γράψαι πρὸ μπροστὰ καὶ στὸ σεβαστό μας δάσκαλο, τὸν κ. Γιάννη Ψυχάρη δυὸ φορές, χωρὶς νὰ ἀξιωθῶ μὲ ἀπάντησίν του : φαίνεται ἢ τὰ γράμματά μου χαθήκανε ἢ δὲν καταδέχτηκε νὰ μ' ἀπαντήσῃ.

Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν, ἂν μπορεῖτε νὰ μὲ στείλετε μερικὰ βιβλία γιὰ νὰ τὰ δώσω στὸ Σύλλογόν μας καὶ νὰ ξυπνήσουμε τοὺς δικούς μας ποὺ κοιμῶνται ἀκόμα βαθυὰ στῆς πρόληψιν τὴν ἀγκαλιά.

Μένω μὲ μεγάλη ὑπόληψιν

Πρόθυμος

* * * * *

* * * * 27 τοῦ Αὐγούστου 1912

Ἀξιότιμε Κύριε Ἀλ. Πάλλη

Liverpool

Ἔτυχε προχθὲς νὰ διαβάσω ἓνα ἔργον τοῦ Ἑλ. Γιαννίδου, ποὺ ἐπιγράφεται «Ἔργα καὶ Ζωὴ» καθὼς καὶ μὲ μὲτάφραση τῆς Ἰλιάδος καμωμένη ἀπὸ Σᾶς.

Παρὰ πολὺ δὲ μοῦ ἄρεσαν καὶ τὰ δυὸ διότι τὸ «Ἔργα καὶ Ζωὴ» πραγματεύεται τόσο ὁμορφα τὸ γλωσσικὸ ζήτημά μας καὶ μοῦ ἔδωσε νὰ ἐννοήσω τὴ δύναμιν τῆς ζωντανῆς δημοτικῆς μας γλώσσας, γιὰ τὴν ὁποίαν ὡς τὰ προχθὲς δὲν εἶχα καὶ καλὴ-καλὴ ἰδέα.

Μένω μὲ ὑπόληψιν

* * * *

Τελειόφοιτος Γυμνασίου